

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów i Europejskiego Banku Inwestycyjnego »Czwarte sprawozdanie na temat stanu unii energetycznej«”

(COM(2019) 175 final)

(2019/C 353/15)

Sprawozdawca: **Christophe QUAREZ**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 3.6.2019
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	3.7.2019
Data przyjęcia na sesji plenarnej	17.7.2019
Sesja plenarna nr	545
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	183/2/5

1. **Wnioski i zalecenia**

1.1. EKES przyjmuje do wiadomości czwarte sprawozdanie na temat stanu unii energetycznej, popiera cele unii energetycznej i z zadowoleniem przyjmuje akcent położony na zaangażowanie i mobilizację społeczeństwa UE na rzecz przejścia pełnej odpowiedzialności za unię energetyczną. Ponawia propozycje dotyczące skutecznego dialogu w sprawie energii ze zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Wzywa także do ustanowienia ściślejszego powiązania między przyszłymi sprawozdaniami na temat stanu unii energetycznej i strategią długoterminową proponowaną na 2050 r.

1.2. EKES wyraża zaskoczenie stwierdzeniem Komisji Europejskiej, zgodnie z którym „unia energetyczna jest rzeczywistością”. Unia energetyczna może być faktem w wymiarze decyzji dotyczących polityki UE, jednak nie jest jeszcze realnym elementem codziennego życia obywateli Europy. W związku z tym EKES apeluje do Komisji Europejskiej o zobowiązanie państw członkowskich do wzięcia odpowiedzialności za decyzje przyjęte przez nie na szczeblu unijnym. Wzywa również do określenia ambitniejszych celów w zakresie transformacji energetycznej i działań w dziedzinie klimatu.

1.3. EKES w istocie wyraża ubolewanie z powodu utrzymującej się różnicy poglądów głoszonych przez rządy krajowe, jak również z powodu rozszewienia między tym, za czym rządy krajowe głosują w Brukseli, a tym, co wdrażają w swoich krajach. Wzywa Komisję Europejską do dalszego wykorzystywania jej uprawnień, w tym możliwości prawnych, w celu zapewnienia przestrzegania przez państwa członkowskie unijnego prawa energetycznego, w tym celów klimatyczno-energetycznych na 2020 r. Apeluje do Komisji Europejskiej o przeanalizowanie przyczyn rozbieżnych opinii wyrażanych przez rządy krajowe oraz zbadanie, dlaczego niektóre państwa członkowskie nie osiągnęły swoich celów w zakresie energii i klimatu.

1.4. EKES ubolewa, że Komisja Europejska niedostatecznie wykorzystwała czwarte sprawozdanie na temat stanu unii energetycznej, by podkreślić brak wyraźnych postępów w realizacji czterech priorytetów unii energetycznej, którymi są: umieszczenie obywatela w centrum uwagi, zmniejszenie importu energii, bycie w czołówce w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych oraz tworzenie miejsc pracy w sektorze czystej energii.

1.5. EKES ponownie podkreśla, że Europa potrzebuje „paktu społecznego na rzecz obywatelskiej transformacji energetyki”, który powinien zostać uzgodniony przez UE, państwa członkowskie, regiony, miasta, partnerów społecznych i zorganizowane społeczeństwo obywatelskie po to, by w transformacji nikt nie został pominięty. Pakt ten powinien stać się szóstym wymiarem unii energetycznej i objąć wszystkie aspekty społeczne, w tym tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy, szkolenia zawodowe, poszerzanie wiedzy i szkolenie konsumentów, ochronę socjalną, zdrowie i ubóstwo energetyczne, a także konkretne plany dla regionów w okresie przejściowym, w których likwiduje się miejsca pracy. Inicjatywa ta powinna być częścią Europejskiego filaru praw socjalnych.

1.6. EKES z zadowoleniem przyjmuje uruchomienie Obserwatorium Ubóstwa Energetycznego, co może być tylko pierwszym krokiem w kierunku opracowania europejskiego planu działania mającego na celu wyeliminowanie ubóstwa energetycznego w Europie. W tym względzie taryfy socjalne lub talony na energię mogą zapewnić tylko tymczasową pomoc i powinny stopniowo być zastępowane dotacjami publicznymi pomagającymi ubogim Europejczykom w stosowaniu rozwiązań strukturalnych, takich jak gruntowna modernizacja budynków.

1.7. EKES wyraża ubolewanie, że nie poświęcono wystarczającej uwagi ocenie zależności energetycznej UE oraz związanym z tym implikacjom geopolitycznym. Należałoby uwzględnić m.in. monitorowanie ewolucji zależności UE od importowanej energii (np. ropy, gazu ziemnego, węgla i uranu), a także od importu towarów umożliwiających transformację energetyczną (np. baterie, panele słoneczne) i od zagranicznych inwestycji w strategiczne aktywa energetyczne i przedsiębiorstwa energetyczne UE (np. inwestycji firm amerykańskich, które kupują kluczowe segmenty łańcucha wartości elektroenergetycznych, inwestycji firm chińskich, które kupują spółki sieci elektroenergetycznych, inwestycji rosyjskich w sektory energetyczne niektórych krajów).

1.8. W świetle znaczenia zmiany klimatu jako kluczowego zagadnienia politycznego UE, zarówno w oczach obywateli, jak i w programach partii politycznych, EKES wzywa następną Komisję Europejską, by przeciwdziałanie zmianie klimatu uczyniła jednym z priorytetów swojej kadencji 2019–2024. Priorytet ten powinien znaleźć odzwierciedlenie w sposobie organizacji Komisji Europejskiej, wraz z utworzeniem stanowiska pierwszego wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej odpowiedzialnego za działania w dziedzinie klimatu.

2. Kontekst i rozważania na temat wcześniejszych zaleceń EKES-u

2.1. Obywatele Unii zdecydowanie i w coraz większym stopniu popierają cele unii energetycznej oraz ambitniejszą politykę klimatyczno-energetyczną. Ostatnie badania Eurobarometr ⁽¹⁾ pokazują, że około 80 % obywateli UE uważa zmianę klimatu za bardzo poważny problem, a przeciwdziałanie zmianie klimatu i efektywniejsze wykorzystanie energii może pobudzić gospodarkę i zwiększyć zatrudnienie w UE. Poparcie to stało się bardziej widoczne dzięki ruchowi młodzieżowemu #FridaysForFuture.

2.2. EKES odnotowuje rosnące poparcie dla celów unii energetycznej w europejskich środowiskach biznesowych, zarówno w sektorze energetycznym, jak i poza nim, jak wykazały stowarzyszenie Eurelectric i inicjatywa The B Team.

2.3. Coraz więcej ekspertów i wyników badań naukowych potwierdza, że gospodarka UE może odnieść korzyści z przekształcenia jej w gospodarkę neutralną pod względem klimatu. Najnowsze dowody na słuszność tej tezy zostały przedstawione przez Komisję Europejską w jej strategii długoterminowej z listopada 2018 r. ⁽²⁾

2.4. EKES wyraża jednak ubolewanie z powodu utrzymującej się różnicy poglądów głoszonych przez rządy krajowe, jak również z powodu różnic między tym, za czym rządy krajowe głosują w Brukseli, a tym, co wdrażają w swoich krajach. Wzywa Komisję Europejską do dalszego wykorzystywania jej uprawnień, w tym możliwości prawnych, w celu zapewnienia przestrzegania przez państwa członkowskie unijnego prawa energetycznego, w tym celów klimatyczno-energetycznych na 2020 r. Apeluje do Komisji Europejskiej o przeanalizowanie przyczyn rozbieżnych opinii wyrażanych przez rządy krajowe oraz zbadanie, dlaczego niektóre państwa członkowskie nie osiągnęły swoich celów w zakresie energii i klimatu.

2.5. EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywy podjęte w ostatnich latach i przypomniane w sprawozdaniu na temat stanu unii energetycznej, w tym inicjatywy dotyczące wysp, regionów węglowych, baterii i ubóstwa energetycznego w UE. Wszystkie te działania mają kluczowe znaczenie w zabiegach o zintegrowaną politykę przemysłową, która będzie w stanie wspierać społecznie sprawiedliwą transformację energetyki przyczyniającą się do tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy, oraz powinny być postrzegane jako okazja dla branży do zaprezentowania zdolności Europy do opracowywania odpowiednich rozwiązań pozwalających sprostać obecnym wyzwaniom.

⁽¹⁾ Special Eurobarometer 459 Report „Climate Change”, marzec 2017 r.

⁽²⁾ COM(2018) 773 final.

2.6. EKES wielokrotnie podkreślał, że unia energetyczna musi zapewnić stabilne i przyjazne otoczenie dla europejskich przedsiębiorstw, które umożliwi im inwestowanie i zatrudnianie oraz będzie zachętą do tego typu działań, ze szczególnym uwzględnieniem potencjału MŚP. W związku z tym EKES z zadowoleniem przyjmuje wejście w życie rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną i wzywa zorganizowane społeczeństwo obywatelskie, aby odgrywało aktywniejszą rolę w celu prawidłowego wdrożenia tego rozporządzenia.

2.7. EKES z zadowoleniem przyjmuje również sprawozdanie Komisji Europejskiej „Ceny i koszty energii w Europie” opublikowane w styczniu 2019 r., zawiera ono bowiem przejrzyste informacje na temat niedawnych podwyżek cen energii, w dużej mierze związanych ze wzrostem cen paliw kopalnych, który doprowadził do wzrostu unijnego rachunku za import paliw kopalnych: w 2017 r. suma wydatków wzrosła o 26 % w stosunku do 2016 r. i wyniosła 266 mld EUR. EKES apeluje o większą przejrzystość w kwestii dotacji do paliw kopalnych i w kwestii różnicy cen energii w UE, z uwzględnieniem efektów różnych decyzji krajowych w sprawie opodatkowania energii.

2.8. EKES wnosi o włączenie wymiaru społecznego do kryteriów oceny w kolejnym sprawozdaniu na temat stanu unii energetycznej. Dlatego też z dużym zadowoleniem przyjmuje inicjatywy społeczne podjęte przez Komisję Europejską, takie jak te dotyczące regionów wysokoemisyjnych i ubóstwa energetycznego, jak również istnienie w sprawozdaniu na temat stanu unii energetycznej podrozdziału na temat wymiaru społecznego unii energetycznej.

2.9. EKES zawsze uważał, że kluczowe znaczenie dla uniknięcia ubóstwa energetycznego ma dostępność energii po przystępnej cenie i fizyczny dostęp do niej. Dlatego też EKES z zadowoleniem przyjmuje uruchomienie Obserwatorium Ubóstwa Energetycznego, co może być tylko pierwszym krokiem w kierunku opracowania europejskiego planu działania mającego na celu wyeliminowanie ubóstwa energetycznego w Europie. Wzywa Komisję Europejską do rozszerzenia mandatu i zasobów Obserwatorium, tak aby mogło ono kontynuować prace nad ubóstwem grzewczym oraz rozszerzyć prace nad ubóstwem chłodniczym i ubóstwem związanym z mobilnością.

2.10. EKES zauważa, że dokonanie transformacji energetyki nie wymaga kwot inwestycji znacząco różnych od tych, które są niezbędne do utrzymania obecnego systemu energetycznego opartego na nieefektywnym wykorzystaniu importowanych paliw kopalnych. Głównym wyzwaniem jest przesunięcie kapitału z wysokoemisyjnych do zeroemisyjnych zasobów i infrastruktury.

2.11. Aby pomóc prywatnym inwestorom w tym przesunięciu kapitału, władze publiczne powinny zagwarantować rzeczywiste i przewidywalne ceny uprawnień do emisji dwutlenku węgla w odniesieniu do każdej działalności gospodarczej oraz stopniowo wycofywać wszystkie dotacje do paliw kopalnych. Możliwe działania obejmują ustalenie ceny minimalnej dla systemu handlu emisjami w połączeniu z harmonizacją podatków od energii. W związku z tym EKES zdecydowanie popiera przedstawioną przez Komisję Europejską propozycję zapewnienia, aby o harmonizacji opodatkowania energii w UE można było decydować kwalifikowaną większością głosów, a nie jednogłośnie, ponieważ procedura ta może umożliwiać pojedynczym rządów krajowym blokowanie wszelkich postępów Unii Europejskiej. Pierwszym sektorem, w którym taka harmonizacja zostałaby dokonana, mógłby być sektor lotniczy.

3. Uwagi dotyczące czwartego sprawozdania na temat stanu unii energetycznej i działania następcze

3.1. *Zapewnienie silnego i demokratycznego zarządzania na rzecz transformacji energetyki w Europie*

3.1.1. EKES jest zdania, że UE i jej państwa członkowskie powinny zapewnić dalszą demokratyzację kształtowania polityki energetycznej. Mogą one lepiej wykorzystywać narzędzia takie jak badania opinii publicznej połączone z debatą i europejskie inicjatywy obywatelskie oraz zapewnić systemowe zaangażowanie zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego. Bardziej zdecentralizowany system energetyczny, w którym większą rolę odgrywają lokalne wspólnoty energetyczne, może stanowić ważny element sprzyjania demokratyzacji europejskiej transformacji energetycznej i wspierania odpowiedzialności za tę transformację.

3.1.2. Aby zapewnić stabilne i korzystne otoczenie biznesowe europejskim przedsiębiorstwom, a szczególnie MŚP, UE i wszystkie państwa członkowskie powinny opracować długoterminowe plany energetyczne na potrzeby osiągnięcia celu neutralności emisyjnej, na który zgodziły się w porozumieniu paryskim. EKES wzywa zatem Unię Europejską do przyjęcia celu, jakim jest uczynienie UE gospodarką neutralną pod względem klimatu do 2050 r. Należy następnie opracować sektorowe i regionalne strategie obniżania emisyjności, aby określić możliwości biznesowe i lokalne oraz przewidzieć przyszłe tworzenie i utratę miejsc pracy z myślą o zapewnieniu płynnego przejścia.

3.1.3. EKES krytykuje ogólnikowość kilku obietnic politycznych. Na przykład wyraża ubolewanie, że Komisja Europejska nigdy nie wyjaśniła, jak należy rozumieć jej ambicje, by uczynić Europę „numerem jeden w dziedzinie odnawialnych źródeł energii”.

3.1.4. EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywy mające na celu wsparcie wysokoemisyjnych regionów i wysp w ich transformacji energetyki. EKES ponawia swój apel do Komisji Europejskiej o zaangażowanie wszystkich państw członkowskich i regionów we wspólne określenie mocnych i słabych stron każdego europejskiego regionu pod kątem transformacji energetycznej. Wyniki powinny zostać wykorzystane w ramach ich strategii przemysłowych i strategii inteligentnej specjalizacji oraz pomóc im przewidzieć prawdopodobne skutki pod względem tworzenia, utraty i zmiany charakteru miejsc pracy ⁽³⁾.

3.1.5. EKES dostrzega, że dla zapewnienia silnego i demokratycznego zarządzania unią energetyczną konieczne jest utworzenie w Europejskiej Agencji Środowiska europejskich służb ds. informacji w zakresie energetyki, które byłyby w stanie zapewniać odpowiednią jakość danych przekazywanych przez państwa członkowskie, stworzyć jeden punkt wprowadzania wszystkich zbiorów danych niezbędnych do oceny postępów unii energetycznej, opracować wspólnie z zainteresowanymi stronami założenia dla różnych scenariuszy, a także zapewnić modele typu open source do testowania różnych założeń i sprawdzania zgodności między poszczególnymi scenariuszami. Prace tych służb powinny być dostępne bez ograniczeń dla wszystkich decydentów, przedsiębiorców i ogółu społeczeństwa.

3.2. **Wspólne opracowanie paktu społecznego na rzecz obywatelskiej transformacji energetyki**

3.2.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje stwierdzenie Komisji Europejskiej, że „społeczne skutki tych zmian [transformacji energetycznej] muszą być od samego początku elementem procesu tworzenia polityki, a nie po prostu przedmiotem refleksji po fakcie”. EKES wzywa Komisję Europejską do wprowadzenia tego stwierdzenia w życie i wyraża gotowość do zapewnienia wsparcia i wiedzy fachowej.

3.2.2. EKES ponownie podkreśla, że Europa potrzebuje „paktu społecznego na rzecz obywatelskiej transformacji energetyki”, który powinien zostać uzgodniony przez UE, państwa członkowskie, regiony, miasta, partnerów społecznych i zorganizowane społeczeństwo obywatelskie w celu zapewnienia, by w transformacji nikt nie został pominięty. Pakt ten powinien stać się szóstym wymiarem unii energetycznej i objąć wszystkie aspekty społeczne, w tym tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy, szkolenie zawodowe, poszerzanie wiedzy i szkolenie konsumentów, ochronę socjalną, konkretne plany dla regionów w okresie przejściowym, w których znikają miejsca pracy, a także zdrowie i ubóstwo energetyczne. Inicjatywa ta powinna być częścią Europejskiego filaru praw socjalnych. Taki pakt mógłby czerpać z doświadczeń poszczególnych krajów, np. z francuskiego paktu „Pacte pour le pouvoir de vivre”, który skupia 19 związków zawodowych i organizacji pozarządowych.

3.2.2.1. EKES jest zdania, że Unia Europejska powinna zapewnić odpowiednie finansowanie w celu wsparcia pracowników zagrożonych utratą pracy w wyniku przejścia na gospodarkę neutralną pod względem klimatu. W związku z tym, opierając się na doświadczeniach platformy dla regionów górniczych w okresie transformacji, apeluje do Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej o zapewnienie, aby Europejski Fundusz Społeczny, europejskie fundusze regionalne i Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji były należycie zaprojektowane i sfinansowane z myślą o stawieniu czoła wyzwaniom w zakresie przejścia do gospodarki neutralnej pod względem klimatu. W ten sposób Europa dałaby wyraz woli zadbania o to, by nikt nie został pominięty.

3.2.3. EKES pragnąłby, aby unia energetyczna została opracowana w taki sposób, by stała się okazją do wyeliminowania ubóstwa energetycznego w Europie oraz do poprawy pod względem jakości życia, tworzenia miejsc pracy i włączenia społecznego. W oparciu o wyniki uzyskane przez Europejskie Obserwatorium Ubóstwa Energetycznego i o nowo opracowany „Europejski wskaźnik ubóstwa energetycznego” należy opracować, we współpracy z zainteresowanymi stronami, w tym organizacjami konsumenckimi i NGO na rzecz przeciwdziałania ubóstwu, takimi jak Europejska Sieć Przeciwdziałania Ubóstwu, europejski plan działania na rzecz zlikwidowania ubóstwa energetycznego w celu zapewnienia coraz większego ukierunkowania działań publicznych na pierwotne przyczyny ubóstwa energetycznego. EKES, zauważając, iż w opinii w sprawie pakietu „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” ⁽⁴⁾ stwierdził, że ubóstwo energetyczne to problem związany z inwestycjami, a zwłaszcza znajdujące się w trudnej sytuacji gospodarstwa domowe napotykały przeszkody w dostępie do finansowania, podkreśla konieczność stopniowego odchodzenia od środków łagodzących na rzecz środków zapobiegawczych, takich jak modernizacja w celu przekształcenia starych budynków w budynki o zerowym zużyciu energii netto. W tym względzie taryfy socjalne lub talony na energię mogą zapewnić tylko tymczasową pomoc, która stopniowo powinna być zastępowana dotacjami publicznymi pomagającymi ubogim Europejczykom w stosowaniu rozwiązań strukturalnych, takich jak gruntowna modernizacja budynków.

3.2.3.1. EKES dostrzega w przejściu do gospodarki neutralnej pod względem klimatu możliwość zapewnienia miejsc pracy Europejczykom. Komisja Europejska stwierdza, że na rzecz „zielonej gospodarki” pracują już cztery miliony Europejczyków. Przyspieszenie transformacji energetycznej przyczyni się do stworzenia większej liczby miejsc pracy, zwłaszcza gdy dokona się ona za pośrednictwem lokalnych wspólnot energetycznych. EKES jest zdania, że należy włożyć więcej wysiłku w szkolenia zawodowe, by przyciągnąć młodych Europejczyków, w tym młodych bezrobotnych, do pracy w sektorze transformacji energetycznej. W związku z tym zwraca się do Komisji Europejskiej o opracowanie programu Erasmus Pro, aby przyciągnąć więcej młodych ludzi do rozwijających się sektorów gospodarki neutralnej pod względem klimatu (np. efektywności energetycznej, produkcji energii ze źródeł odnawialnych) dzięki poprawie wizerunku tych miejsc pracy i warunków pracy w tych miejscach.

⁽³⁾ Dz.U. C 367 z 10.10.2018, s. 1.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 246 z 28.7.2017, s. 64.

3.2.4. EKES uważa, że UE i wszystkie jej państwa członkowskie powinny nadać wysoki priorytet polityczny zwalczaniu zanieczyszczenia powietrza. Należy wzmocnić środki regulacyjne mające na celu ograniczenie zanieczyszczeń powietrza emitowanych przez pojazdy i elektrownie oraz ustanowić środki zmierzające do ostatecznego zaprzestania stosowania paliw kopalnych w transporcie i wytwarzaniu energii elektrycznej. EKES wnosi także, by w kolejnym sprawozdaniu Komisja Europejska przedstawiła szczegółową analizę czynników sprzyjających tworzeniu zielonych miejsc pracy oraz przeszkód, które należy pokonać.

3.2.5. EKES z zadowoleniem przyjmuje ulepszenia zawarte w czwartym sprawozdaniu na temat stanu unii energetycznej, dotyczące informacji na temat wykorzystania instrumentów inwestycyjnych UE, w szczególności instrumentu „Łącząc Europę”. Zwraca jednak uwagę na potrzebę poprawy środków umożliwiających dostęp do tych zasobów przedsiębiorstwom typu start-up, obywatelom, lokalnym wspólnotom energetycznym i projektom społecznym (np. wsparcia dla platform finansowych, zwłaszcza w państwach członkowskich, w których brakuje takich podmiotów). EKES pragnie dokładniej zbadać społeczny wymiar transformacji energetycznej z wykorzystaniem osobnej opinii rozpoznawczej lub raportu informacyjnego.

3.3. **Transport**

EKES przypomina, że sektor transportu odpowiada za jedną trzecią zużycia energii w UE. Wprawdzie emisje w UE maleją, jednak nie dotyczy to sektora transportu. Ponadto w dalszym ciągu sektor ten niemal całkowicie (94 %) opiera się na ropie naftowej, z której większość jest importowana.

3.3.1. EKES wyraża zadowolenie z przyjęcia pakietu na rzecz czystej mobilności jako pierwszego kroku w kierunku zapewnienia przejścia na czystą mobilność. Z zadowoleniem przyjmuje promowanie elektryfikacji, lecz przypomina, że elektryfikacja nie wystarczy i należy podjąć bezprecedensowe starania o zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie zapotrzebowania na zbyteczną mobilność, np. związaną z dużymi odległościami między domem a miejscem pracy.

3.3.2. EKES pozytywnie przyjąłby ogólnounijne działania mające na celu uniknięcie sytuacji, w której właściciele o niskich dochodach użytkujący pojazdy zanieczyszczające środowisko, których dostęp do wielu obszarów miejskich jest coraz bardziej ograniczany, będą pozostawieni sami sobie. Możliwe jest podjęcie działań w ramach agendy miejskiej, jak również promowanie poruszania się pieszo, jazdy na rowerze, transportu publicznego, niedrogich modernizacji lub przeróbek układów napędowych w istniejących pojazdach wykorzystujących technologie oparte na paliwach kopalnych na takie, które wykorzystują technologie bezemisyjne.

3.3.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w czwartym sprawozdaniu na temat stanu unii energetycznej przypomina się o znaczeniu europejskiego sojuszu na rzecz baterii. EKES popiera tę inicjatywę, której celem jest zapewnienie, by UE odgrywała ambitną rolę na tym światowym rynku ⁽⁹⁾.

3.4. **Infrastruktura, inwestycje i rozwój przemysłowy na potrzeby transformacji energetyki**

3.4.1. Transformacja energetyczna wywiera znaczący wpływ na wszystkie segmenty gospodarki, zwłaszcza na sektor przedsiębiorstw użyteczności publicznej, sektory energochłonne i sektory dostarczające rozwiązań energetycznych. Ich radykalna transformacja wymaga inwestycji rzędu setek miliardów euro. Sektory te stoją w obliczu zarówno ryzyka, wyzwań, jak i szans, dlatego UE musi pomóc sektorom przemysłu, a także spółdzielniom energetycznym i obywatelom, w wykorzystywaniu szans, stawianiu czoła wyzwaniom i łagodzeniu ryzyka.

3.4.2. EKES wyraża ubolewanie, że nie poświęcono wystarczającej uwagi ocenie zależności energetycznej UE oraz związanym z tym implikacjom geopolitycznym. Należałoby uwzględnić m.in. monitorowanie ewolucji zależności UE od importowanej energii (np. ropy, gazu ziemnego, węgla i uranu), a także od importu towarów umożliwiających transformację energetyczną (np. baterie, panele słoneczne) i od zagranicznych inwestycji w strategiczne aktywa energetyczne i przedsiębiorstwa energetyczne UE (np. inwestycji firm amerykańskich, które kupują kluczowe segmenty łańcucha wartości elektrowni ciepłych, inwestycji firm chińskich, które kupują spółki sieci elektroenergetycznych, inwestycji rosyjskich w sektory energetyczne niektórych krajów).

3.4.3. EKES jest zdania, że UE powinna mieć większe aspiracje we wszystkich aspektach czystej energii, aby zapewnić europejskim przedsiębiorstwom właściwie funkcjonujący rynek wewnętrzny, na którym można bezpiecznie wdrażać innowacje, a także aby zapewnić zintegrowaną strategię przemysłową ukierunkowaną na eksportowanie na cały świat rozwiązań w zakresie czystej energii.

3.4.4. EKES wyraża ubolewanie, że inwestycje publiczne (krajowe i unijne) w priorytety unii energetycznej w dziedzinie badań naukowych i innowacji zatrzymały się na poziomie 5 mld EUR rocznie, podczas gdy w celu ochrony konkurencyjności i klimatu w Europie badania naukowe i innowacje w dziedzinie energetyki powinny otrzymać najwyższy priorytet. EKES wzywa JRC Komisji Europejskiej do przedstawienia dodatkowych danych na temat tego elementu, wyrażonych zarówno w wartościach bezwzględnych, jak i jako procent PKB UE.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 367 z 10.10.2018, s. 1.

3.4.5. EKES bardzo pozytywnie odnosi się do opracowania projektu pilotażowego Europejskiej Rady ds. Innowacji i do propozycji ustanowienia „misji w zakresie badań i innowacji” jako środka służącego lepszemu ukierunkowaniu badań naukowych i innowacji na projekty umożliwiające skuteczne stawienie czoła wyzwaniom społecznym, w tym przejście na gospodarkę neutralną pod względem klimatu. W związku z tym zwraca się do Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej o zaproponowanie ustanowienia konkretnej misji zmierzającej do przekształcenia 100 europejskich miast w miasta neutralne pod względem klimatu do roku 2030. Zapewni to unijnym naukowcom, innowatorom i przedsiębiorstwom ogromne możliwości współprojektowania i testowania innowacji, wyciągania wniosków z doświadczeń i lepszego przygotowania się do szybkiej transformacji energetycznej w Europie i na świecie.

4. **Udział społeczeństwa obywatelskiego i wkład EKES-u**

4.1. EKES wyraża przekonanie, że unia energetyczna może być faktem w wymiarze politycznym, jednak nie istnieje jeszcze realnie w codziennym życiu obywateli Europy. EKES z zadowoleniem przyjmuje, że w latach 2015–2019 decydenci polityczni UE położyli podwaliny pod unię energetyczną, lecz uważa, że w nadchodzących latach i dziesięcioleciach pozostaje jeszcze wiele do zrobienia.

4.2. Transformacja europejskiego systemu energetycznego będzie sprawniejsza, tańsza i bardziej demokratyczna, jeśli będzie wspierana przez osoby stające się coraz bardziej aktywnymi konsumentami, prosumentami, pracownikami, współtwórcami transformacji energetyki i podmiotami ją współfinansującymi. Unia Europejska powinna dążyć do odejścia od schematu, w którym o polityce energetycznej „decyduje garstka”, nawet na szczeblu krajowym, na rzecz schematu, w którym polityka ta jest skutecznie stymulowana „działaniami ogółu społeczeństwa”. Nigdy nie było to tak łatwe do osiągnięcia, biorąc pod uwagę wzrost świadomości klimatycznej wśród obywateli UE, w szczególności wśród europejskiej młodzieży.

4.3. EKES wyraża ubolewanie z powodu braku rzeczywistych propozycji lepszego zaangażowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obywateli. Skoro inicjatywa Energy Union Tour przyniosła pozytywne efekty, EKES zachęca Komisję Europejską do zacieśniania współpracy z decydentami i zainteresowanymi stronami, a w szczególności do spotkań z krajowymi i regionalnymi radami społeczno-gospodarczymi i zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim, aby wspólnie zapewnić czystą energię wszystkim Europejczykom.

4.4. Przypominając o narzędziach dostępnych w rozporządzeniu w sprawie zarządzania unią energetyczną, EKES proponuje ustanowienie stałego dialogu obywatelskiego, który powinien być obowiązkowym elementem przygotowań do wszystkich poważnych decyzji politycznych w zakresie zmiany klimatu oraz do wszelkiego unijnego prawodawstwa w tej dziedzinie. Istotnymi elementami takiego dialogu powinny być przejrzystość i rozliczalność, co oznacza, że wkład wnoszony w dialog powinien być publicznie dostępny oraz że należy zapewnić jasne informacje na temat tego, w jaki sposób ustosunkowano się do problemów zgłoszonych podczas dialogu. Kluczem do powodzenia takiego dialogu jest poczucie, że jest on bliski obywatelom. Dlatego też, o ile dialog internetowy może być użyteczny, nie jest on wystarczający i muszą go uzupełniać spotkania oraz bezpośredni kontakt z ogółem społeczeństwa. Konieczne jest zatem, aby dialog był widoczny oraz by były dostępne odpowiednie zasoby finansowe i kadrowe, a także aby twarzą dialogu stał się wyznaczony do tego celu wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej, komisarz lub inna wysokiej rangi postać.

4.5. EKES chciałby aktywnie przyczynić się do dalszego rozwoju synergii i współpracy między instytucjami UE, zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim oraz władzami lokalnymi i regionalnymi i ich instytucjami istotnymi w kontekście celów unii energetycznej. Władze lokalne i regionalne, dzięki swoim bliskim kontaktom z obywatelami i znajomości danego konkretnego lokalnego kontekstu, mogą odegrać kluczową rolę w skutecznym dostosowywaniu i wdrażaniu polityk związanych z energią. Są one głównymi decydentami w sektorach takich jak transport, miejskie planowanie przestrzenne, budynki i dobrostan, co sprawia, że są bardzo ważne z punktu widzenia koordynacji środków na rzecz efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii.

Bruksela, dnia 17 lipca 2019 r.

Luca JAHIER

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego